

- Kahraman, N. ve Altunel M.C. (2012). Kültür Turisti Tipolojilerinin Belirlenmesi: İstanbul Örneği, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(1): 7-18.
- Kahraman, N. (1994). Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm. 1. *Turizm Sempozyumu*, 17-18 Kasım, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir.
- Kahraman, N. (1997). Otel İşletmeciliğinde Çevresel Yönetim Politika ve Planları, *Akdeniz Ülkeleri Akademisi Vakfı Sürdürülebilir Kalkınma ve Uygulama Alanları Sempozyumu*, 21-22 Mart, Bodrum.
- Kahraman, N. (1997). Turizm Gelişiminde Çevresel Plan ve Politika, *OLEYİS Vakfı 50. Yıl Sempozyumu*, Ağustos.
- Kahraman, N. (1997). Sürdürülebilir Turizmin Gelişmesi, *Türkiye Çevre Vakfı Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması Tartışma Toplantısı*, 11-12 Aralık, Ankara.
- Kahraman, N. (1998). Eğridir Yöresinde Turizm Yatırım Olanakları. I. *Ulusal Turizm Sempozyumu*, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğridir MYO Turizm ve Otelcilik Programı, 17-19 Eylül, Eğridir.
- Kahraman, N. (1998). Var Olan Turizm Pazarlarının Geliştirilmesi ve Alternatif Pazar Aranması, I. *Turizm Şurası Kitabı, Turizm Bakanlığı*, 20-22 Ekim, Ankara.
- Kahraman, N. (1998). Türkiye'nin Turizm Arz ve Talebindeki Gelişmeler, 21. *Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları, Yeni Eğilimler ve Yapısal Değişimler Uluslararası Sempozyumu*, Yıldız Teknik Üniversitesi, 16-17 Aralık, İstanbul.
- Kahraman, N. (2000). Türkiye'nin Yerli ve Yabancı Turist Talebindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi, 1. *Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu*, 2-3 Kasım, İzmir.
- Kahraman, N. (2004). Dünya Turizminde Yeni Eğilimler ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Yeni Binyılda Turizm Politikaları, *Yeni Eğilimler ve Yapısal Değişimler Uluslararası Sempozyumu*, Yıldız Teknik Üniversitesi, 3-4 Kasım, İstanbul.
- Doç.Dr. Oğuz Türkay, *Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Esentepe Yerleşkesi, 54187, Sakarya. E-posta: turkay@sakarya.edu.tr*

Turizmde Sıradışı Bir Karakter: Öcal Usta

Zeynep ASLAN

*evşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Turizm Fakültesi*

GİRİŞ

Öcal Usta, Türkiye'de turizm alanının gelişmesinde emek sarf etmiş, çok sayıda akademisyen yetiştirmiş ve yetiştirmekte olan, kendisine özgü çalışma tarzı ve çalışma disiplini ile dikkat çeken önemli bir akademisyendir. Turizm alanına yaptığı katkıyı yabancı yayınlar ile destekleyen, Turizm Bakanlığı'nda edindiği çalışma deneyimini akademik yaşantısına yansıtan ve böylece teoriyi pratik ile birleştirebilme yeteneği ile farklılığı olan önemli bir bilim insanıdır. Özellikle Türkiye'nin turizm yatırımlarının değerlendirilmesi konusuna ekonomik, finansal ve teknik yaklaşımlar getirmeyi başarır ve öngörülerinde önemli derecede başarı elde eder. Ayrıca olaylara bakış açısı, sentezleme ve hipotezler geliştirebilme gücü ile yetiştirdiği akademisyenlere geniş bir bakış açısı kazandırabilme-yi sağlar.

Kuramsal yeterliliği, araştırmacı kişiliği, bilimsel yetkinliği, konuları ve olayları yorumlayabilme, sağlıklı bağlantılar kurabilme yeteneği, en göze çarpan nitelikleridir. Herhangi bir konuda çalışma yapmadan önceki planlama aşamasındaki yeteneği olağanüstü düzeydedir. Aynı zamanda diğer insanların bakış açılarıyla bakabilme yeteneğine sahiptir. Bu özellik empati yeteneğinin çok üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Akade-

mik heyecanı anlayabilme de Usta'nın en göze çarpan özelliklerindedir. Lisansüstü teziyle ilgili yol almış bir öğrencinin heyecanını olumlu yorumlayan, onu en iyi anlayan ve aynı heyecanı paylaşabilen nadir öğretim elemanlarından. Bunun yanı sıra Öcal Usta, öğrencileriyle iletişimde de çok başarılı bir profil çizer. Öğrenciler, gerek ders konusunda gerekse sorunlarıyla ilgili konularda Öcal Usta ile rahatlıkla iletişime geçebilir, sorunlarına çok hızlı çözümler elde edebilir. Bu yaklaşımı nedeniyle öğrenciler tarafından da ayrıca sevilen bir kişilik sergiler. İletişim becerisinin bu denli güçlü olması, bilimsel yönü yanında çeşitli hobilerinin de bulunmasından kaynaklanır.

Gerek Lisans gerekse Lisansüstü derslerinde asistanlarına da örnek bir öğretim elemanıdır. Öğrenciler ile kurduğu iletişim, sınavlarda ele aldığı konular, değerlendirme kriterleri, ders anlatım tarzı, derse öğrenciyi de katarak diyalog ortamını yakalayabilmesi Öcal Usta'nın en göze çarpan özellikleri arasındadır. Örneğin; sınavlarında öğrencilerin gelecek dönemlerde gireceği mesleki sınavlarda karşılaşabileceği konulara ağırlık vermesi çok olumlu geribildirimler almasını sağlar. Öcal Usta'nın yanında yetişen bir asistan, farkında olmadan topluluk karşısında konuşabilme, olaylara farklı bakabilme, doğru zamanda doğru soruyu

sorabilme, konunun can alıcı noktasında fark edebilme gibi özelliklerini geliştirmekte, akademik yaşantısını hocalık boyutuna taşıdığına herhangi bir zorlukla karşılaşmamaktadır. Öcal Usta'nın akademik anlamda katkısı ele alındığında yetiştirdiği akademisyenlerden, katıldığı kongrelere, yazdığı eserlerden, yönettiği tezlere kadar birçok konuya değinmek gerekir.

YAŞAM ÖYKÜSÜ

Öcal Usta, 1950 yılında İzmir'de doğar. 1971 yılında Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Turizm Bölümü'nü bitirir ve aynı yıl Turizm Bakanlığı Planlama ve Uygulama Dairesi'nde çalışmaya başlar. 1968 yılında kurulan Ege Üniversitesi Turizm Bölümü'nün ilk mezunlarından- dır. 1974 yılında Turizm Bakanlığı'nın İzmir Bölge Müdürlüğü'nde çalışır. 1976 yılında İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Turizm Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak akademik çalışmalarına başlar. 1975 yılında "Türkiye'de Sosyal Turizm" başlıklı Yüksek Lisans tezini yazan Usta, 1978 yılında "Yapısal Bakımdan Sosyal Turizm-Sosyal Turizm Politikası ve Türkiye" başlıklı tezi ile Doktor unvanını alır. 1980-1981 yıllarında İspanya Hükümeti araştırma bursunu kazanarak İspanya'da bulunur. Bilimsel araştırmalarını ve Doçentlik çalışmalarını İspanya Turizm Enstitüsü ve Madrid Üniversitesi'nde sürdürür ve 1982 yılında Doçent unvanını alır. Daha sonra aynı yıl kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı'nda Öğretim Üyesi olur. Ayrıca Aydın Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Manisa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muğla İşletmecilik Yüksekokulu, İzmir Meslek Yüksekokulu'nda dersler verir. 1988 yılında Profesör olan Öcal Usta, aynı yıl İzmir Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'ne atanır. 1997 yılı Eylül ayına kadar Müdürlük görevine devam eder. Bu süreçte çok sayıda turizm kursları düzenleyerek sektörün ihtiyacı olan elemanları kazandırır ve kapatılmış olan Turizm İşletmeciliği Bölümü'nün yeniden kurulması ve açılması çalışmalarına katkı verir.

Öcal Usta, Fransızca, İspanyolca ve İngilizce bilmektedir. Çok sayıda makalesi, araştırması, konferansları bulunan Usta, Lisansüstü düzeyde birçok tezi yönetir. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı ve İşletme

Bölümü Bölüm Başkanlığı görevlerini sürdürmektedir. Çalışmaları ağırlıklı olarak Genel Turizm, Turizm Politikaları, Yatırım Projeleri ve Analizi, Finansal Yönetim konularında yoğunlaşır. İşletme Yönetimi, Turizm, Finansal Yönetim ve Sermaye Piyasası alanlarında birçok Yüksek Lisans ve Doktora tezi yönetir. Usta tarafından verilen belli başlı dersler arasında; Turizm Politikası ve Planlaması, Turizmde Yatırım Projeleri Analizi, Turizm İşletmelerinde Finansal Analiz ve Turizm İşletmelerinde Finansal Yönetim dersleri yer almaktadır. Öcal Usta'ya 2014 yılında Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi tarafından "Turizme Hizmet Ödülü" verilir.

BİLİMSEL KATKISI

Usta'nın tüm bilimsel araştırma ve yayınlarını iki ana başlıkta toplamak mümkündür: Bunlardan birincisi turizm ve ikincisi finans yönetimidir. Usta'nın finans yönetimi alanındaki çalışmaları (1) işletme finansı, (2) yatırım projeleri ve yapılabirlik etüdüleri, (3) finansal yönetim ekseninde toplanmaktadır. Bu kapsamda işletmelerde finans fonksiyonunun tanımı, yatırım kararları ve değerlendirme yöntemleri, finansal kaynaklar ve sermaye maliyeti, kâr dağıtım politikaları, finansal tablolar ve analizi süreci, finansal planlama olgusu ve planlama yöntemleri, işletme sermayesi yönetimi, finansal operasyonlar, risk yönetimi, portföy yönetimi ile finans yönetimi çalışmalarının inceleme alanındaki başlıca konuları oluşturur.

Öte yandan Usta, yatırım ve yapılabirlik etüdüleri kapsamında makro boyutuyla yatırım projeleri kavramını ele aldıktan sonra konuyu mikro düzeyde değerlendirerek işletme içerisinde yatırım olgusunu değerlendirir. Ardından teknik, ekonomik, finansal, hukuki etüdüler boyutlarıyla konuları ulusal ekonomi açısından da inceler. Bu çalışmalarında Usta'nın işleyen piyasa sürecine dayanarak derslerinde konuyu öğrencilerin ilgisini çekebilecek hale getirmesi değinilmesi gereken önemli bir noktadır. Öğrenciler anlatım tekniği sonucunda derslerdeki konularla, çalışma yaşamı arasında ilişkiler kurabilmekte analiz, sentez yeteneklerini geliştirebilme fırsatlarını elde edebilir.

Usta, finans yönetimi ile ilgili çalışmalarını iki adet kitapta toplar. Bu çalışmalar halen Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde öğrencilere ve uygulamacılara yol gösterici niteliktedir. Usta tarafından

hazırlanan “İşletme Finansı ve Finansal Yönetim”, “Yatırım Projeleri Analizi” başlıklı kitaplar bugün birçok üniversitede ilgili alandaki derslerde kullanılır. “Turizm” ve “Turizm Olayına ve Türk Turizm Politikalarına Yapısal Yaklaşım ile Turizm-Genel ve Yapısal Yaklaşım” başlıklı kitapları ise üniversitelerimizde turizm eğitimi aşamasındaki öğrencilere ve aynı zamanda turizme ilgi duyanlara kaynak kitap olma özelliğini taşır. Turizmdeki gelişmeleri yansıtan, çağdaş turizm olgusunu bir bütünlük içinde sistematik olarak ele alan önemli bir kaynak kitap niteliğindedir. Kitaplarında ele aldığı konuların işleniş düzeni, anlatım dilindeki sadelik ve bu sadeliğin ardındaki bilgi yoğunluğu okuyucuda konuya ayrı bir ilgi yaratır.

Öcal Usta, 1983 yılında yayınlanan “Turizm Pazarlamasında Turistik Ürün Politikası ve Türkiye” başlıklı makalesiyle, ulusal turizm yazınına turizm ürünü kavramını kazandıranlar arasında yer alır. Bununla birlikte, Usta’nın turizm konularında yazılmış çok sayıda makalesi bulunur. Ayrıca Usta’nın Turizm Bakanlığı ile yürüttüğü iki adet projesi de mevcuttur. İlk olarak 1989 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi ile Turizm Bakanlığı arasında yapılan protokol gereği 129 kişinin başladığı ve eksiksiz tamamladığı Profesyonel Turist Rehberliği Kursu Projesi’ni; 1993 yılında ise Sosyal Turizm Araştırması Projesi’ni yürütür. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı adına yazdığı “Turizm” başlıklı eseri, beş yıl süre ile liselerde ders kitabı olarak okutulur.

Usta, finans yönetimi alanındaki çalışmaları ile turizm alanındaki çalışmalarını sentezleyerek elde ettiği bütünlüğü derslerinde öğrencileriyle paylaşır. Finansal kaynaklar, yatırım projeleri analizi gibi konularda Usta’nın seçtiği örnekler hizmet işletmeleriyle ilişkili olup öğrencilerde adeta iş dünyasında bir problemi çözme becerisi ve hissi uyandırır. Usta, sınavlarını da birer eğitim ve öğretim yöntemi olarak uygular. Sınavlarında değindiği konular öğrencilerin eğitiminin gelecek dönemlerinde ya da iş hayatında doğrudan karşılaşabilecekleri sorunlarla ilgilidir. Bu anlamda öğrencilerin sınav aşamaları, Usta’nın üzerinde durduğu konularla birlikte değerlendirildiğinde ayrı bir yarar ve değer yaratabilir.

Öcal Usta, Yüksek Lisans ve Doktora tezi yönetiminde oldukça sentezci bir yaklaşım izler. Konulara analitik yaklaşımı, bakış açısı, yöntem ve hipotezlerde sergilediği esnek tavır, hem bilimsel

anlamda verimli sonuçlar elde edilmesine hem de araştırmacının daha mutlu ve verimli çalışmasına fırsat verir.

YÖNETİM DENEYİMİ

Akademik hizmetinin yanı sıra önemli yönetim görevleriyle de üniversitesi ve fakültesine katkı sağlayan Öcal Usta, yönetim süreçlerinde oldukça anlayışlı, yapıcı ve katılımcı bir tarz benimser. Bununla birlikte, bulunduğu makamın da gereklilerini gözetmeyi ihmal etmez, bu yönüyle de yönetiminde bulunduğu akademisyen ve idari personel üzerinde saygı ve sevgi oluşturmuş bir lider portresi ortaya koyar. Yönetim faaliyetlerinde ast ve üst arasında köprü kurabilmeyi başarır, üst yönetime karşı sorumluluklarının bilincinde bir yönetim anlayışını sürdürür. Kısaca, akademik yaşantısı boyunca önemli sayıda bilim insanı ve öğrenci yetiştirmiş olan Usta, yönetici kimliği ile de dönüşümcü lider tanımlamasına uygun bir profil ortaya koyar. Bilimsel başarısını yönetim becerisine de yansıtabilmeyi başarır.

ÇALIŞMA ARKADAŞLARI GÖZÜYLE

Türkiye turizminin önemli akademisyenlerinden biri olan Usta’nın Yüksek Lisans ve Doktora ders aşamasında öğrencisi olmam, kendisinin Yüksek Lisans ve Doktora tez danışmanım olması ve aynı zamanda bir süre asistanlığını yapmış olmam dolayısıyla yakından çalışma ve bu sırada gözlem yapma ayrıcalığını yakalamış oldum. Bu süreçte kendisiyle ilgili edindiğim izlenimi paylaşmak isterim. Yeni araştırma görevlisi olduğum dönemde tezim ile ilgili görüşmek üzere yanına gittiğimde, o sırada odasında bulunan akademisyenlere beni “meslektaşım” olarak tanıştırmadaki şaşkınlığımı ve heyecanımı hala anımsarım. Yapabileceklerimi değil de yapabileceklerimin üstünü bana amaç olarak gösterdi ve sınırları zorlamak gerektiği bilincini kazandırdı. Belki de bundan dolayı kısa zamanda Doktora tezini bitirebildim. Kısa ve öz konuşmak, konuşurken konu dışına çıkmamak, hızlı düşünebilmek, seri hareket etmek, akademik disiplin, öğretim üyesinin odasında gereğinden fazla kalmamak ve zamanı etkili kullanmak, Öcal Usta’nın bana kazandırdığı önemli özelliklerdendir. Eleştiri yaparken asla rencide etmez. Başarıyı her zaman takdir eder. Kendisiyle çalışmış olmak, önemli bir ayrıcalıktır. Aynı duyguyu kendisiyle çalışma fir-

satı bulmuş diğer akademisyenlerin de yaşadığına tanık olmuştum.

Öğrencisi olmuş ve aynı zamanda birlikte çalışma şansını yakalamış olan Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Erhan Demireli, Usta'yı aşağıdaki cümlelerle anlatmaktadır:

Öcal Usta, akademik yönü kadar sosyal yönü de ağır basan, çeşitli hobileri olan, enstrüman çalması nedeniyle sanatçı yönü de olan çok yönlü bir öğretim üyesidir. Kendisiyle birlikte çalışırken yaptığımız gözlemler sayesinde yaşantınıza önemli bilgi katabilirsiniz. Soğukkanlı, karizmatik, sakın, çok yönlü, yönlendirici, son derece yapıcı ve konulara farklı açılardan bakabilen bir akademisyendir.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç.Dr. Nilüfer Şahin Perçin'in anlatımı şu şekildedir:

Doktora ders aşamasında ders aldığım, Doktora tez aşamasında danışmanım olan Öcal Usta, zor olan Doktora sürecini tüm öğrenciler için kolaylaştıran, sevdiren, her zaman yol gösteren, destek olan muhteşem bir insandır. Neşesi, güler yüzü, esprisi, samimiyeti, akademik anlamda desteği ile hiç unutulmayacak, en çok sevilen öğretim üyelerinden biridir. Turizmin bilim olması için uğraşan, turizmin ilerlemesi için katkısını hiç esirgemeyen bir bilim insanıdır.

Ayrıca Öcal Usta, çalışma ve öğrencisi olma fırsatı bulan akademisyenler üzerinde olumlu izler bırakmış, sadece akademik kimliği ile değil davranışlarıyla da örnek olan bir öğretim üyesidir. Atatürk sevgisi ve cumhuriyet ilkelerine bağlılığı, herkes tarafından bilinen en belirgin yönlerinden biridir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Usta, bilgisini, deneyimini karşı tarafla paylaşabilen, öğrenci ve asistanlarına örnek teşkil eden, konuları ele alış biçimindeki özgünlük ile farklı bir bilimsel kişilik sergileyen, alanında önemli katkı-

lar sunan son derece değerli bir sosyal bilimcidir. Bugün kendisinin yetiştirdiği çok sayıda akademisyen birçok üniversitede akademik ve idari anlamda hizmet vermektedir. Bu hizmeti verirken, eminim ki, Öcal Usta'nın aktardığı deneyimlerden yararlanmakta ve çevresine yansıtılmaktadır. Katıldığı kongrelerde ve yönettiği oturumlarda yönelttiği sorular, konulara farklı bakış açısıyla akademisyenlere bambaşka ufuklar açan Öcal Usta, yazdığı kitaplar ile lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde birçok öğrenci ve akademisyene ulaşma fırsatını elde eder. Ele aldığı bilimsel konuları, yalın ve anlaşılabilir bir dil kullanarak okuyucuya adeta benimsetir.

SEÇİLMİŞ ESERLERİ

- Usta, Ö. (1993). *Sosyal Turizm Araştırması*. Ankara: Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Değerlendirme Başkanlığı, Yayın No: 1993/10
- Usta, Ö. (2009). *Turizm: Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, Ö. (2012). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. (5. Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, Ö. (2014). *Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi*. (2. Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Usta, Ö. (1983). Turizm Pazarlamasında Turistik Ürün Politikası ve Türkiye, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1-2).
- Güler, S. ve Usta, Ö. (2006). KOBİ'lerin Finansmanı Üzerinde Basel 2 Kriterlerinin Etkileri ve Değişen Koşullarda Kredi Sağlamaya Yönelik Önlemler, 3. *Kobi'ler ve Verimlilik Kongresi*, 17-18 Kasım, İstanbul.
- Usta, Ö. ve Demireli, E. (2009). Risk Bileşenleri Analizi: İMKB'de Bir Uygulama, 8. *Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Manisa.
- Usta, Ö. ve Demireli, E. (2010). Risk Bileşenleri Analizi: İMKB'de Bir Uygulama, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 25-36.

Prof. Dr. Zeynep Aslan, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Nevşehir. E-posta: z.aslan@nevsehir.edu.tr